

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور - پژوهشکده اکولوژی خلیج فارس و دریای عمان

عنوان گزارش علمی - تحلیلی:
وضعیت بهره‌برداری از ذخایر ماهیان سطح‌زی
(ساردین و موتو ماهیان) در آبهای استان هرمزگان

نویسنده:
علی سالارپوری

شماره ثبت
۶۶۹۸۸

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور - پژوهشکده اکولوژی خلیج فارس و دریای عمان

عنوان گزارش علمی - تحلیلی: وضعیت بهره‌برداری از ذخایر ماهیان سطح‌زی (ساردین و موتو ماهیان) در آبهای

استان هرمزگان

نویسنده: علی سالارپوری

همکار(ان): -

محل اجرا: استان هرمزگان

تاریخ شروع: ۱۴۰۳/۱/۱

مدت اجرا: ۶ ماه

ناشر: مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

تاریخ انتشار: سال ۱۴۰۳

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی‌ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

«سوابق گزارش علمی و نویسنده»

گزارش علمی - تحلیلی: وضعیت بهره برداری از ذخایر ماهیان

سطح‌زی (ساردین و موتو ماهیان) در آبهای استان هرمزگان

شماره ثبت (فروست): ۶۶۹۸۸ تاریخ: ۱۴۰۳/۱۲/۲۳

با مسئولیت جناب آقای علی سالارپوری دارای مدرک تحصیلی

دکتری تخصصی در رشته شیلات است.

گزارش توسط داوران منتخب بخش بیولوژی و ارزیابی ذخایر آبزیان

در تاریخ ۱۴۰۳/۱۲/۱۲ مورد ارزیابی و با رتبه عالی تأیید گردید.

در زمان نگارش گزارش، نویسنده در:

ستاد ☐ پژوهشکده ☒ مرکز ☐ ایستگاه ☐

با سمت عضو هیئت علمی در پژوهشکده اکولوژی خلیج فارس و

دریای عمان مشغول بوده است.

عنوان	«فهرست مندرجات»	صفحه
چکیده.....		۱
۱- مقدمه.....		۲
۲- هدف.....		۳
۳- معرفی گونه‌های تجاری ساردین و موتوماهیان.....		۳
۴- ارزش غذایی و اهمیت سلامتی ساردین و موتوماهیان.....		۵
۵- وضعیت صید ماهیان سطح زی ریز (در ایران و جهان):.....		۶
۵-۱. صید و صیادی ماهیان سطحزی ریز در جهان.....		۶
۵-۲. صید و صیادی ماهیان سطحزی ریز در خلیج فارس و دریای عمان.....		۷
۵-۳. نقش ساردین ماهیان و موتوماهیان در اقتصاد شیلاتی.....		۹
۶- صیدگاه‌های اصلی ساردین ماهیان و موتوماهیان.....		۱۱
۷- روشهای صید ماهیان سطحزی ریز در خلیج فارس و دریای عمان.....		۱۱
۸- میزان ذخایر در خلیج فارس و دریای عمان.....		۱۴
۹- تغییرات صید و شاخص صیادی ساردین و موتوماهیان در هرمزگان به عنوان صیدگاه اصلی.....		۱۵
۱۰- فهرست مشکلات ، چالش ها و موانع فرا راه مدیریت صید ساردین و موتوماهیان.....		۱۹
۱۱- تحلیل چالش های موجود فرا راه بهره برداری از ذخایر ماهیان سطح زی ریز.....		۱۹
۱۱-۱-نوسانات ذخیره.....		۱۹
۱۱-۲- افزایش فشار صید در هرمزگان.....		۱۹
۱۱-۳- تحقیقات غیر جامع و مقطعی.....		۲۰
۱۱-۴- ناکافی بودن زیر ساخت ها.....		۲۱
۱۱-۵- محدود بودن تنوع در فراوری.....		۲۱
۱۱-۶- پایین بودن تقاضای مصرف انسانی.....		۲۱
۱۱-۷- نبود برنامه جامع بهره برداری.....		۲۱
۱۲- نتیجه گیری کلی.....		۲۲
پیشنهادها.....		۲۳
منابع.....		۲۵
چکیده انگلیسی.....		۲۷

چکیده

ذخایر ماهیان سطح زی ریز (ساردین و موتو ماهیان) علاوه بر نقش اکولوژیک بسیار مهم در اکوسیستم دریایی به عنوان غذای سایر آبزیان، نقش بسیار مهمی نیز در معیشت و اشتغال پایدار در مناطق ساحل نشین به عهده دارند. در این گزارش ابتدا به تشریح وضعیت بهره برداری از ذخایر ماهیان سطح زی ریز در آبهای خلیج فارس و دریای عمان پرداخته شده است، سپس با توجه به اهمیت اقتصادی و جایگاه اکولوژیک این آبزیان، مشکلات فراراه بهره برداری از این ذخایر مورد بررسی قرار گرفته است. این گزارش مشخص کرد که تغییرات محیطی و چرخه‌های طبیعی باعث نوسانات شدید در جمعیت ماهیان سطح زی ریز می‌شود که پیش‌بینی آن‌ها دشوار است. افزایش بی‌رویه تعداد شناورهای صیادی، استفاده از تجهیزات غیرمجاز و عدم رعایت قوانین صید، ذخایر را در معرض خطر جدی قرار داده است. همچنین مطالعات علمی در مورد این ماهیان به اندازه کافی جامع و مستمر نیست و برآوردهای موجود نیز با ابهاماتی همراه است. نبود یک برنامه مدیریتی جامع و مبتنی بر علم برای بهره‌برداری پایدار از این ذخایر، یکی از چالش‌های اصلی است. نبود زیرساخت‌های مناسب برای فرآوری و ارزش افزوده محصولات صیادی و همچنین تقاضای کم بازار برای این نوع ماهیان، از دیگر مشکلات است. پیامدهای حاصل از این مشکلات می‌تواند بصورت کاهش شدید ذخایر بروز کند که ادامه روند فعلی منجر به کاهش شدید ذخایر و در نهایت فروپاشی آن‌ها خواهد شد. کاهش ذخایر، به دنبال خود کاهش درآمد صیادان و مشکلات اقتصادی در مناطق ساحلی را به همراه خواهد داشت. همچنین کاهش جمعیت ماهیان سطح زی ریز، به عنوان یکی از گونه‌های کلیدی در زنجیره غذایی، بر کل اکوسیستم دریایی تأثیر منفی خواهد گذاشت. ازجمله پیشنهادات برای بهبود وضعیت ذخایر ماهیان سطح زی ریز کاهش تلاش صیادی، رعایت میزان مجاز صید سالانه در مدیریت ماهیگیری، رعایت تقویم فصل صید و ممنوعیت صید در فصل تخم‌ریزی این ماهیان فرصت لازم را برای یازسازی ذخایر خواهد داد. از طرفی برای کاهش صید ضمنی و آسیب به زیستگاه‌های دریایی استفاده از ابزارهای صیادی استاندارد توصیه می‌گردد. ایجاد صنایع فرآوری برای تولید محصولات متنوع با ارزش افزوده بالا از دیگر راهکارهای افزایش کیفیت محصول نهایی و تامین درآمد ماهیگیران محسوب می‌شود. تدوین یک برنامه جامع با مشارکت تمامی ذینفعان، برای مدیریت پایدار ذخایر ماهیان سطح زی ریز و همچنین برنامه ریزی برای همکاری با کشورهای همسایه برای مدیریت مشترک ذخایر مهاجر توصیه می‌گردد. برای جلوگیری از نابودی ذخایر ماهیان سطح زی ریز و حفظ آن‌ها برای نسل‌های آینده، اتخاذ اقدامات فوری و جدی بر اساس پیشنهادات ارائه شده ضروری است.

کلمات کلیدی: ساردین، موتو، مدیریت ماهیگیری، میزان مجاز برداشت، تلاش صیادی